

Knil, kreeg in die tijd in Washington, waar hij zich, gelijk vermeld, grote moeite gaf, de aflevering van moderne Amerikaanse toestellen te bespoe-digen, voortdurend te horen (zo noteerde een hoge officier van de Amerikaanse luchtmacht jegens wie hij zijn beklag deed), 'that Japan, the only possible enemy, did not have modern aircraft and that the Netherlands would have to be satisfied with a type that was definitely not the best.'¹ Toen in diezelfde tijd in Washington besloten was, tóch versterkingen naar de Philippijnen te zenden, vernam de Australische gezant van generaal Marshall dat de Amerikaanse strijdkrachten begin '42 zulk een bedreiging zouden vormen voor Japan, 'that she would be forced out of the Axis'², d.w.z. dat Japan het bondgenootschap met Duitsland en Italië zou moeten opzeggen. Ook generaal MacArthur, de Amerikaanse opperbevelhebber op de Philippijnen, was er van overtuigd dat de Japanse piloten niets waard waren – toen hij in de eerste oorlogsdagen in de *Pacific* zag hoe bekwaam de Japanse vliegtuigen werden gevlogen, 'he concluded', aldus zijn biograaf William Manchester, 'that the pilots must be white men.'³

Wij menen dat deze en dergelijke misvattingen niet bestonden bij diegenen die leiding gaven aan de Indische defensie-inspanning⁴, maar bij delen van de Europese publieke opinie en hier en daar in de lagere militaire rangen leefden die misvattingen wel degelijk. Een adelborst van de marine herinnerde zich later

'een bericht dat eens ter geruststelling werd gelanceerd: de Japanners zijn niet zo goed in de lucht, ze kunnen geen bommen gooien omdat ze allemaal scheel kijken vanwege hun spleetogen. Dat had een officier van het Indische leger nog eens beaamd toen ik het hem vroeg.'⁵

De commandant van de torpedobootjager 'Kortenaer', luitenant-ter-zee eerste klasse A. Kroese, memoreerde na de nederlaag in Indië

¹ (Lewis H. Brereton) *The Brereton Diaries, 3 October 1941–8 May 1945* (1946), p. 85. ² Wigmore: *The Japanese Thrust*, p. 94. ³ William Manchester: *American Caesar. Douglas MacArthur 1880–1964* (1979), p. 151. ⁴ Begin '41 verspreidde het departement van oorlog een als 'geheim' aangeduid boekje, *Gegevens over de vijand*, waarin vooral gewezen werd op het Japans fanatisme bij het doorzetten van aanvallen. 'Misschien', zo schreef later een reserve-officier die instructeur was van de Stadswacht te Batavia, 'was het bedoeld om onze eigen mensen meer op hun hoede te doen zijn, maar de uitwerking was een heimelijke vrees in de harten van velen. Men hoorde uitdrukkingen als: 'Daar is geen vechten tegen!', zelfs uit de mond van een hoofdofficier.' (A. J. A. C. Nootboom: 'Vier oorlogsjaren op Java', VII, p. 13). ⁵ H. J. E. van den Kop: 'Neem het over'. *Belevenissen van het Nederlandse vliegtuigsquadron 320 gedurende de Tweede Wereldoorlog* (1975), p. 17.